

Atlanti, 1-2(2005)

Međunarodni institut za arhivističku znanost (MIAZ/IIAS) Sveučilišta u Mariboru i Državnog arhiva u Trstu izdavači su *Atlanti, revije za suvremenu arhivsku teoriju i praksu*. Glavni su i odgovorni urednici Peter Pavel Klasinc (Slovenija) i Grazia Tatò (Italija). Znanstveni odbor još čine i Salvatore Italia (Italija), Antonio Denonti Litta (Italija), Liliana Mezzabotta (Italija) i Peter Kokol (Slovenija).

Dvobroj revije za 2005. objavljen je u digitalnom obliku na jednom CD-u i donosi devetnaest referata s 20. znanstvene konferencije Međunarodnog instituta za arhivističku znanost održane 21. listopada 2005. u Trstu. Predavači su bili arhivisti i znanstvenici bliskih struka iz sedamnaest zemalja (Italije, Slovenije, Francuske, Kanade, Engleske, Slovačke, Izraela, Španjolske, Poljske, Crne Gore, Rusije, Ukrajine, Austrije, Njemačke, Hrvatske, Sjedinjenih Američkih Država i Bosne i Hercegovine), što daje izuzetan međunarodni značaj ovoj konferenciji. Zanimljiva je i tematika izloženih referata jer daje uvid u stanje suvremene arhivističke teorije i prakse u velikom broju zemalja.

Referati su podijeljeni u dvije cjeline. U prvu cjelinu spadaju referati vezani za odnos između arhiva i sveučilišta, kao i arhivističko obrazovanje, a u drugoj cjelini, pod kategorijom razno, predstavljena su četiri referata s vrlo zanimljivim, aktualnim i interdisciplinarnim temama. Zbog međunarodnog karaktera revije, većina referata napisana je na engleskom, a nekoliko njih na francuskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Referati su opremljeni ključnim riječima i sažecima na engleskom jeziku.

Skupu su se pozdravnim govorima obratili Salvatore Italia (Ministarstvo kulture i okoliša Republike Italije), Peter Pavel Klasinc (Međunarodni institut za arhivističku znanost u Mariboru), Ugo Cova (bivši ravnatelj Državnog arhiva u Trstu) i Maria Rosa Formetin (Sveučilište u Trstu). Govornici su u pozdravnim govorima naglasili dugogodišnji uspješan rad Međunarodnog instituta za arhivističku znanost koji ima veliku važnost za razvoj arhivističke teorije i prakse u svijetu.

Prvu, stručnu temu obradili su:

- Peter Pavel Klasinc, Međunarodni institut za arhivističku znanost, Maribor, Slovenija.
Elementi odnosa između sveučilišta, fakulteta, arhivskih službi i arhiva

Autor predstavlja i raspravlja o elementima odnosa između sveučilišta, fakulteta i njihovih arhivskih službi i arhiva, fokusirajući se u prvom redu na upravljanje arhivskim gradivom. U tekstu se daje grub pregled trenutnog stanja u arhivima na sveučilištima. Posebna pažnja posvećena je prijenosu arhivskoga gradiva s fakulteta u arhiv, oblicima transporta, njegovom vrednovanju i kategoriziranju.

- Marie-Claude Delmas, Centar za državne i povijesne arhive, Pariz, Francuska.
Doprinos sveučilišta francuskoj arhivskoj praksi

Autorica naglašava činjenicu da studenti čine više od polovice korisnika arhivskih usluga te su zbog toga arhivski djelatnici primorani davati im upute o metodologiji pomoćnih povijesnih znanosti, kao što su diplomatika i paleografija. Posebno se naglašava važnost edukacije djelatnika za rad s korisnicima. Rad je napisan na francuskom jeziku.

- Robert Nauhel, Arhiv Kanade, Ottawa, Kanada. *Samostalnost pravnih osoba, nadležnost i problemi vezani za upravljanje sveučilišnim arhivima*

Sveučilišne ustanove predstavljaju dobar izbor za proučavanje razvoja arhivističke znanosti. Na primjeru Francuskog sveučilišta u Sjevernoj Americi autor proučava upravljanje dokumentima i njihovo čuvanje u arhivu. Analizira se i prilagodba načela »principe de respect

des fonds« u decentraliziranu funkciju sveučilišta kao ustanove. Rad je napisan na francuskom jeziku.

- Michael Cook, Centar za arhivističke studije, Liverpool, Velika Britanija. *Sveučilišta i razvoj arhivske prakse u Velikoj Britaniji: neki radikalni pomaci*

Na početku rada ukratko je predstavljena uloga arhiva na sveučilištima i u upravljanju dokumentima u Velikoj Britaniji od 1945. do 2005. Istaknuta je i važnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija u upravljanju dokumentima, te se po prvi puta definira uloga specijalnih predavača koji se bave tom problematikom.

- Josef Hanus, Emilia Hanusová, Svetizár Katuščák i Vladimír Bukovský, Bratislava, Slovačka. *Doprinos sveučilišnog obrazovanja u očuvanju arhivskog i knjižničnoga gradiva*

Specijalizirani arhivistički studiji, kao i studiji pomoćnih povijesnih znanosti postoje već 55 godina na Sveučilištu »Comenius« u Bratislavi. Isto tako, postoji i dugogodišnja, vrlo dobra suradnja između Slovačkoga državnog arhiva i Prehrambeno-kemijskog fakulteta Sveučilišta u Bratislavi na području restauracije i očuvanja arhivskoga gradiva, što je glavna tema ovog rada.

- Benjamin Haspel, Sveučilišni arhiv, Tel Aviv, Izrael. *Doprinos sveučilišta i sveučilišnih arhiva arhivskom svijetu*

Autor raspravlja o mogućnostima doprinosa sveučilišta i sveučilišnih arhiva arhivističkoj znanosti. Svijest studenata i fakultetskog osoblja o važnosti arhiva u sveukupnoj kulturi i kulturnom nasljeđu u stalnom je porastu, te se autor bavi i tim pitanjem.

- Grazia Tatò, Državni arhiv, Trst, Italija. *Sveučilište i Arhivistička škola: usporedba dviju formalnih mogućnosti*

Autorica iznosi i definira razlike u metodama poučavanja i programima školovanja na sveučilištu i Arhivističkoj školi pri Državnom arhivu u Trstu. Usporede li se programi tih dviju ustanova, uočava se dramatična razlika, ponajprije zbog činjenice što se nastava u Arhivističkoj školi pri Državnom arhivu, kao specijaliziranoj ustanovi koju je osnovalo Ministarstvo kulture i okoliša, odvija na temelju proučavanja izvornog arhivskoga gradiva. Rad je napisan na talijanskom jeziku.

- Irma Paola Tascini, Državni arhiv, Rieti, Italija. *Arhivističke škole državnih arhiva i stalna potreba za arhivističkim obrazovanjem*

Trenutno stanje i planovi za obrazovanje arhivskih stručnjaka u državnim arhivima glavna su tema ovog rada. Uvođenje regulacija i normiranih sustava upravljanja arhivskim gradivom predstavlja važan napredak u obrazovanju arhivista. Stalno obrazovanje i specijalizacija arhivista u suradnji sa sveučilištem prema europskim standardima zahtijeva reorganizaciju studija. Rad je napisan na engleskom jeziku, a sažetak na talijanskom.

- Antonio Ratti, Povijesni arhiv INA, Italija. *Arhivi pravnih osoba i sveučilišta: pozitivna suradnja radi očuvanja i proučavanja arhivskoga gradiva*

U radu se prikazuje iznimno uspješna suradnja između sveučilišta i poslovnog svijeta koja se očituje u rezultatima istraživanja dvoje studenata u Povijesnom arhivu INA-e. Autor ističe važnost izrade analitičkog inventara za daljnja znanstvena istraživanja. Rad je napisan na engleskom jeziku, a sažetak na talijanskom.

- Francisco Javier Aguado Gonzales i Yolanda Cagigas Ocejó, Španjolska. *Španjolski sveučilišni arhivi: prijedlog standardizacije pravila za privatna sveučilišta*

Gotovo je 30 posto sveučilišta u Španjolskoj privatno što nameće potrebu regulacije rada njihovih arhiva. Autori razmatraju mnoge aspekte vezane uz osnivanje novog Sveučilišnog arhiva, posebice nova pravila za sveučilišne arhive koja se odnose i na privatna sveučilišta.

- Magdalena Marosz, Državni arhiv, Krakov, Poljska. *Arhivistička teorija u praksi*

Osnivanje arhivskih zbirki jedna je od osnovnih zadaća poljskih državnih arhiva. Cilj im je očuvanje povijesno vrijednih dokumenata za buduće naraštaje. Moderne metode podrazumijevaju odabir dokumenata i nadzor javnih ustanova prema standardima za upravljanje dokumentima. Osnovno je načelo da se dokumenti zadržavaju u matičnim ustanovama dvadeset i pet godina, a potom predaju na čuvanje u povijesne arhive.

- Snežana Pejović, Državni arhiv, Kotor, Crna Gora. *Obrazovanje i obučavanje arhivskog osoblja u Crnoj Gori*

Autorica razmatra trenutne mogućnosti obrazovanja arhivskog osoblja u Crnoj Gori. Prikazuje se i dosadašnji način rješavanja problema vezanih uz školovanje arhivskog osoblja. Posebno se ističu mogućnosti individualnog obrazovanja, kao i postojeći tečajevi nevladinih organizacija koje financiraju strani stručni savjetnici.

- Michail V. Larin, VNIIDAD, Moskva, Rusija. *Arhivističko obrazovanje u Rusiji*

Tema je ovog rada dosadašnja ruska praksa u obrazovanju povjesničara i arhivista, kao i organizacija njihova suvremenog školovanja. Opisuju se i aktivnosti Moskovskoga povijesnog i arhivskog instituta, posebno specijalne značajke arhivističkog obrazovanja. Rad je napisan na njemačkom jeziku.

- Iryna Matyash, Kijev, Ukrajina. *Ukrajinski arhivi i razvoj arhivskih poslova u modernoj Ukrajini*

Osnovne smjernice razvoja arhivske struke u Ukrajini u razdoblju od 1991. do 2002. odnose se na: uvođenje državne politike u arhivsku praksu; utemeljenje državnog arhivskog fundusa kao sastavnice nacionalne i svjetske kulturne baštine; postavljanje strukture i hijerarhijskog sustava arhivskih ustanova; povećanje funkcionalnosti i određivanje nadležnosti pojedinih arhiva; demokratizaciju upravljanja arhivskim gradivom; povećanje dostupnosti gradiva istraživačima; međunarodnu suradnju; sveukupni razvoj arhivističke znanosti i obrazovanje arhivskih djelatnika. U radu se opisuju i arhivističke obrazovne ustanove.

- Elisabeth Schöggel-Ernst, Zemaljski arhiv Štajerske, Graz, Austrija. *Suradnja arhiva i sveučilišta u Austriji*

Autor prikazuje mogućnosti suradnje između sveučilišta i arhiva u obrazovanju arhivskih djelatnika u sklopu različitih projekata u Austriji. U radu je prikazano djelovanje posebne ustanove, Historische Landkommission für Steiermark. Rad je napisan na njemačkom jeziku.

Pod temom razno izloženi su sljedeći referati:

- Karl-Ernst Lupprian. *Baština koja nestaje – stalna konverzija privatnih zbirki*

Činjenica je da privatne zbirke istraživača sadrže vrlo vrijedne dokumente. Kad bi te zbirke postojale u digitalnom obliku, njihovo bi istraživanje bilo uvelike olakšano. Uspješna, stalna konverzija bez prevelikih troškova ovisi o poštivanju određenih pravila, kao i o nužnoj klasifikaciji privatnih digitalnih zbirki u nadležnim ustanovama. Rad je napisan na njemačkom jeziku.

- Živana Heđbeli, Ured za opće poslove Hrvatskog Sabora i Vlade Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska. *Arhivi, korupcija i mobbing*

Arhivi su sastavni dio društva te ih stoga opterećuju isti problemi, poput korupcije i *mobbinga*. Priznanje da problem postoji i javna rasprava o njima, smatra autorica, prvi je korak u njihovu rješavanju. Idućim korakom smatra izradu strategije za rješavanje problema, i to s vrlo konkretnim antikorupcijskim i *antimobbing* mjerama. Također, autorica analizira vrlo konkretne probleme s kojima se susreće u arhivskoj praksi. Rad je napisan na hrvatskom jeziku.

- Wayne Metcalfe, Genealoško društvo Utah, Salt Lake City, SAD. *Genealoško društvo Utah: ciljevi i aktivnosti*

Genealoško društvo Utah osnovano je 1894. s ciljem omogućivanja genealoških istraživanja. Društvo danas posjeduje preko 300.000 tiskanih naslova i preko 2,300.000 rola mikrofilmova. Prisutno je u preko 44 države. Moderne komunikacijske tehnologije omogućuju daljnji razvoj genealoških istraživanja. U radu je detaljnije predstavljena prošlost i djelatnost Društva. Rad je napisan na talijanskom jeziku.

- Azem Kožar, Filozofski fakultet Sveučilišta u Tuzli, BIH. *Arhivistika i demokracija*

Autor govori o odnosu i utjecaju demokracije i arhivistike u namjeri davanja optimalnih odgovora na potrebe društva. Analizirajući međunarodnu i bosansku arhivističku teoriju i praksu, dolazi do zaključka da nije moguće razvoj demokratskog društva bez upotrebe informacija pohranjenih u arhivskim dokumentima.

Međunarodna konferencija na kojoj su održani predstavljeni referati imala je posebno svečani ton zbog obilježavanja dvadesete godišnjice Međunarodnog instituta za arhivističku znanost. Od 2005. godine Međunarodni institut za arhivističku znanost nije više samo pod nadležnosti Sveučilišta u Mariboru, već je ostvarena suradnja s Državnim institutom u Trstu. Svake godine konferencija ima određenu stručnu ili znanstvenu temu iz polja arhivistike pa je tako tema 20. konferencije bila odnos arhiva i sveučilišta, no prihvaćaju se i objavljuju i referati vezani uz druge arhivističke teme. Stoga radovi objavljeni u časopisu *Atlanti* predstavljaju značajan doprinos razvoju moderne arhivističke znanosti i prakse.

Hrvoje Kekez